

A magyar helyesírás alapelvei

Az emberi szellem egyik legnagyobb hatású találmánya az írás, vagyis az emberi beszéd rögzítése grafikai jelekkel. A helyesírás következetes, mások által használt és megértett írásmód. A helyesírás iránti igény egyidős az írással.

A magyar helyesírás:

- À betűíró, mert legkisebb egysége a betű
- À latin betűs, mert a latin abc betűinek átvételével alakult ki
- À hangjelölő, mert betűi legtöbbször a szóelemekben valóban kiejtett hangokra utalnak
- À értelemtükröző írásrendszer, mert a helyesírás sokat tükröz a magyar nyelv rendszeréből

Magyarországon a helyesírás szabályozása a Magyar Tudományos Akadémia feladata. 1832-ben adta ki az Akadémia ez első magyar helyesírási szabályzatot. Helyesírási alapelveken azokat az eljárásokat értjük, melyek szerint szavainkat és szóalakjainkat leírjuk. 4 alapelvet követ a magyar helyesírás:

Kiejtés szerinti írás elve:

- À a lehetőségekhez képest hűen tükrözi a szavak hangalakját
- À a szóelemek írásformáját köznyelvi kiejtésük szerint rögzítjük

Szóelemző írásmód elve:

- À a több szóelemből álló szóalakok helyesírását ez az elv úgy szabályozza, hogy a toldalékos szavakon a toldalékok és az összetett szavak tagjai világosan felismerhetőek legyenek
- À a ragos, jeles, képzős szavak, az összetételek valamint az egymást követő szavak szóelemeinek érintkező hangjai kölcsönösen hatnak egymásra s a szavak kimondásakor sokszor megváltoznak
- À helyesírásunk azonban nincs tekintettel az alkalmi alakváltozásokra, hanem a szóelemeket eredeti alakban írja le.

Az egyszerűsítés elve:

- À a többjegyű betűk kettőzött alakját a tőszókbán és a toldalékos alakokban csonkítva írjuk, vagyis a betűnek csak az első tagját írjuk hosszan
- À nem egyszerűsítjük azonban az összetett szavak tagjainak határán találkozók kétjegyű betűket - Pl.: mézszagú, nagygyűlés, tanácscsarnok
- À a toldalékolás következtében egymás mellé kerülő három azonos mássalhangzót kettőzöttre egyszerűsítjük
- À a szabály nem érvényesíthető a magyar családnevekre, az idegen tulajdonnevekre és szóösszetételekre, ezekben a hosszú mássalhangzós betűkhöz a vele azonos újabbat kötőjellel kapcsoljuk

Hagyomány elve:

Vannak esetek, amikor a helyesírás ragaszkodik a történetileg kialakult szokáshoz, pl.:

- À családnevek (Kossuth, Madách)
- À dz, dzs
- À ly-os szavak:
 - o egy szótagú szavak végén (mély, súly)
 - o két vagy több szótagú szavak végén (bagoly, csekély)
 - o szó kezdetén csak a „lyuk” szó és változatai
 - o lya, lye végződésű szavak (ibolya, korcsolya)